

IX

Botezul nelegiuit al ereticilor

1. Dionisie a scris și o a cincea epistolă (despre botezul ereticilor *n.tr.*) pe care a adresat-o episcopului roman Sixt și în care, după ce spune multe lucruri împotriva ereticilor, explică de ce s-a ajuns în acel timp la astfel de probleme: «Drept să-ți spun, frate, am lipsă de un sfat temeinic și de aceea îți și cer părerea în următoarea problemă, în care am fost întrebat și eu și în care nu vreau să greșesc.

2. Între frații care participă la noi la slujbele liturgice trăiește un bărbat care de mult era prețuit ca un foarte vechi creștin încă înainte ca eu să fi fost hirotonit episcop și cred că chiar înainte de a fi fost instalat fericitul Heracla²³, trăind totdeauna în comuniunea Bisericii și aflându-se în apropierea celor care urmau să fie în curînd botezați. Și auzind întrebările și răspunsurile obișnuite în astfel de împrejurări²⁴, s-a apropiat de mine plîngînd și tînguindu-se a căzut la picioarele mele declarînd și jurîndu-se că botezul pe care el îl primise de la eretici nu era asemănător botezului creștin și nici nu avea nimic comun cu el, ci era plin de nelegiuiri și de hule.

3. Mai spuse că acum sufletul lui e cu totul zdrobit și «nu îndrăznește nici ochii să și-i ridice spre Dumnezeu»²⁵, după ce atunci a început cu cuvinte și cu fapte de hulă. De aceea el mi-a cerut să-i împărtășesc acest botez adevărat, să-l primesc realmente în comuniunea Bisericii și să-i dau Harul cel prea sfînt.

4. Desigur că lucrul acesta nu l-am putut face asigurîndu-l că părășia pe care a avut-o atîta vreme cu Biserica îi va fi destul. Căci într-adevăr el a ascultat de multă vreme rugăciunile la Liturghie, unde a dat în tot timpul împreună cu ceilalți credincioși «aminul» său²⁶ a pășit în fața sfintei Mese și a întins mîinile spre primirea Sfintei Merinde²⁷ prin împărtășirea vreme îndelungată cu Trupul și Sângele Domnului nostru, de aceea n-aș putea îndrăzni să schimb rînduiala lucrurilor introduse de la început. L-am sfătuit, drept aceea, să prindă curaj și să se apropie cu credință tare și cu nădejde deplină spre împărtășirea din Sfintele Daruri.

23. Am mai vorbit aici despre Heracla: VI, III, 2; VI, XIX, 13-14; VI, XXVI; VI, XXIX, 4; XXXI, 2; VII, VII, 1. El fusese elev și colaborator al lui Origen. Episcopatul lui începe prin anul 231.

24. Aluzie la examenul catehetic pentru primirea botezului de care ne amintește încă pe la finele sec. I *Epistola II către Corinteni* a sfîntului Clement, cap. 17 (trad. rom.), P.S.B. 1, p. 102.

25. Luca, 18, 13.

26. I Cor., 14, 16.

27. Ἡ ἄγία τροφή, așa cum înțelegea încă sfîntul Ignatie, *Către Romani* VII, 3 (trad. rom.). P.S.B. 1, pag. 177 și *Didahia* X, 2 (*ibid.*, p. 30).

5. Dar neputîndu-se încă opri din plîns, el era mereu îngrozit de a se apropia de sfînta masă și abia cu mare greutate a putut fi îndemnat să asiste măcar la rugăciuni».

6. Afară de cele amintite, se mai cunoaște de la același Dionisie încă o epistolă în legătură cu botezul (ereticilor, *n.tr.*) adresată de el și de comunitatea pe care o conducea Bisericii din Roma și întîi-stătătorului ei, Sixt, în care se tratează pe larg, cu o argumentare extinsă, despre problema respectivă. Și tot astfel mai avem de la el încă o epistolă adresată lui Dionisie din Roma, așa numita «epistolă către Lucian»²⁸.

Atîta despre aceste probleme.

X

Împăratul Valerian și persecuția sa

1. Întrucît Gallus și cei împreună cu el n-au domnit nici chiar doi ani împliniți și au dispărut fără veste, la tron au urmat Valerian și fiul său Gallien²⁹. Cum se exprimă același Dionisie despre ei, se poate vedea din epistola sa către Hermammon³⁰ în care se spune textual:

2. «Tot așa i s-a descoperit și lui Ioan: «i s-a dat gură să grăiască semeții și hule și i s-a dat putere să lucreze timp de patruzeci și două de luni».³¹

3. Despre două lucruri trebuie să ne mirăm în legătură cu domnia lui Valerian, și în chip deosebit să ținem seama de chipul și modul cum mergeau treburile înainte de el: cit era el de blînd și de binevoitor față de oamenii lui Dumnezeu, căci nici un alt împărat anterior n-a fost față de creștini cu mai multă înțelegere și mai primitiv, ba nici măcar cei despre care se spunea c-ar fi fost creștini pe față³² nu-i primea atît de prietenos și de cald cum o făcuse el la începutul domniei, cînd întreg palatul lui era plin de oameni evlavioși, era ca o Biserică a lui Dumnezeu³³.

28. Poate fi vorba de Lucian presbiterul din Antiohia, martirizat sub împăratul Maximin, despre care se vorbește mai jos: VIII, XIII, 2, și IX, VI, 3.

29. Galus și fiul său Volusian au fost omorîți la Terni (Italia), în mai 253, de către Emilian, dar peste 3 luni și acesta a fost ucis de soldații săi la Spoleto (Split) cînd s-a auzit că vine dinspre Germania Valerian, care rămîne singur împărat (253–259), așa că își asociază și pe fiul său, Gallien. Valerian va cădea rob la perși.

30. Epistolă scrisă înainte de Paștile anului 262. Hermammon pare a fi episcop egiptean indigen.

31. *Apoc.*, 13, 5. Se deduce de aici că persecuția lui Valerian a durat trei ani și jumătate.

32. De fapt n-a fost nici un împărat creștin pînă atunci. Legende au început curînd. Nu va lipsi mult pînă ce Lactanțiu le va preamări spunînd că unii împărați au murit numai din cauză că au prigonit Biserica.

33. Exagerare și din partea lui Eusebiu. Că Alexandru Sever (și poate la începutul domniei lui și Valerian) vor fi avut în palat bustul sau statuia lui Iisus, faptul nu spune nimic. Valerian începe persecuția în anul 257.